English	Lithuanian/Lietuviškai
Health care for people coming to Scotland to work	**Sveikatos priežiūra atvykusiems dirbti į Škotiją žmonėms**
In Scotland, most health care is provided by the National Health Service (NHS). If you are coming from overseas to work in Scotland, and you live here legally this factsheet tells you how you can get health care from the NHS while you are here.	Didžiąją dalį sveikatos priežiūros paslaugų Škotijoje teikia National Health Service (NHS) (Nacionalinė sveikatos tarnyba). Jei atvykstate iš užsienio dirbti Škotijoje ir čia gyvenate legaliai, šiame informaciniame leidinyje rasite informaciją apie tai, kaip čia būnant galėsite gauti sveikatos priežiūros paslaugas iš NHS.

I have come from abroad to work in Scotland. Can I get health care from the NHS?
• Yes. You can get health care from the NHS if you are employed or self-employed in Scotland.
• You can also get health care from the NHS if you:
  ○ work on a ship registered in the UK
  ○ work offshore in UK territory, or
  ○ have come to Scotland to work as an unpaid volunteer providing services within or similar to health or social services.
	Atvykau iš užsienio dirbti Škotijoje. Ar NHS suteiks man sveikatos priežiūros paslaugas?
	• Taip. Galite gauti NHS sveikatos priežiūros paslaugas, jei Škotijoje dirbate darbdaviui, arba jei verčiatės individualia veikla.
	• Taip pat galite gauti NHS sveikatos priežiūros paslaugas, jei:
	  ○ dirbate laive, kuris yra įregistruotas JK
	  ○ dirbate ofšorinėje zonoje JK teritorijoje, arba
	  ○ atvykote į Škotiją dirbti neapmokamo savanoriško darbo ir teikiate paslaugas sveikatos, socialiniame ar panašiame sektoriuje.

Countries in the European Economic Area (EEA):
Austria, Belgium, Bulgaria, Cyprus, Czech Republic, Denmark, Estonia, Finland, France, Germany, Greece, Hungary, Iceland, Ireland, Italy, Latvia, Liechtenstein, Lithuania, Luxembourg, Malta, The Netherlands, Norway, Poland, Portugal, Romania, Slovakia, Slovenia, Spain, Sweden, United Kingdom.

What do I need to do?

- You need to find a family doctor as soon as possible after you arrive in Scotland, and ask them to register you as an NHS patient. You will not have to pay for this.

- In Scotland, family doctors are often called General Practitioners or GPs. They work in GP surgeries, medical practices or health centres.
- The GP will decide if you can register as an NHS patient and if you can get NHS treatment free.
- The GP will help you look after all your health needs. They will decide if you need to see another health professional – for example a hospital doctor, or someone in mental health or maternity services. If you do, the GP will make the appointment for you.

- To find a GP, you can phone the NHS inform Helpline on 0800 22 44 88 or look on the internet (www.nhs24.com). The NHS helpline can provide an interpreting service.
- When you have found a GP surgery, contact them and make an appointment to register as an NHS patient.
- If you need an interpreter, ask the GP surgery to arrange this for you. When you make an appointment, tell them what language you prefer to use.

Valstybės, priklausančios Europos Ekonominei Erdvei (EEE):
Austrija, Belgija, Bulgarija, Kipras, Čekijos Respublika, Danija, Estija, Suomija, Prancūzija, Vokietija, Graikija, Vengrija, Islandija, Airija Italija, Latvija, Lichtenšteinas, Lietuva, Liuksemburgas, Malta, Nyderlandai, Norvegija, Lenkija, Portugalija, Rumunija, Slovakija, Slovėnija, Ispanija, Švedija, Jungtinė Karalystė.

Ką reikia daryti?

- Kiek įmanoma skubiau po atvykimo į Škotiją jums reikės susirasti šeimos gydytoją ir paprašyti, kad jus užregistruotų kaip NHS pacientą. Už šią paslaugą mokėti nereikės.

- Škotijoje šeimos gydytojai yra dažnai vadinami General Practitioners arba GPs (bendrosios praktikos gydytojais). Jie dirba GP poliklinikose, medicinos praktikose ar sveikatos centruose.
- GP nuspręs, ar jūs galite užsiregistruoti kaip NHS pacientas ir ar galite gauti nemokamą NHS gydymą.
- GP padės jums pasirūpinti savo sveikata. Jie spręs, ar jums reikalinga kitų medicinos specialistų konsultacija; pvz.: ligoninės gydytojo, psichikos sveikatos ar nėščiųjų priežiūros skyriuose dirbančių gydytojų. Nusprendus, kad tokia konsultacija jums reikalinga, GP jums duos nukreipimą.

- Norėdami susirasti GP, skambinkite į NHS informacinę liniją - NHS inform Helpline telefonu 0800 22 44 88 arba apsilankykite tinklalapyje (www.nhs24.com). NHS pagalbos linija gali suteikti vertėjo paslaugas.
- Susiradę GP polikliniką, paskambinkite ir susitarkite dėl priėmimo, kurio metu būsite užregistruotas kaip NHS pacientas.
- Jei jums reikalingas vertėjas, paprašykite, kad GP poliklinika tuo pasirūpintų. Tardamiesi dėl priėmimo, pasakykite kokia kalba norėtumėte kalbėti.

What happens when I register as an NHS patient?

- When you go to the GP surgery, the staff will ask you for some personal information – for example, your name, address and date of birth.
- They will ask to see some documents to help them decide if you can register as an NHS patient. If you need hospital care, staff at the hospital will also ask to see these documents.
- **If you are from Bulgaria or Romania, or if you are not from the EEA or Switzerland**, they will ask to see documents that prove you are working in the United Kingdom. For example:
  - **your workers permit**, and
  - **if you are employed**, a recent letter from your employer, or your work contract, or a current pay (wage) slip
  - **if you are self-employed**, invoices or receipts for your work
  - **if you are an unpaid volunteer**, a letter from the organisation you work for that says what type of voluntary work you do.
- **If you are from any EEA country (except Bulgaria and Romania) or Switzerland**, NHS staff will ask to see your European Health Insurance Card (EHIC).
- If you don't have the documents they ask for, staff at the GP surgery may not be able to register you as an NHS patient.
- If you receive health care from the NHS before you are registered as an NHS patient, you may be asked to pay for this. This may happen, for example, if you are waiting to get the documents you need for registering as an NHS patient. After you are registered, any money you have paid will be returned to you.

Kas atsitiks, man užsiregistravus kaip NHS pacientui?

- Jums atvykus į GP polikliniką, jos darbuotojai paprašys, kad pateiktumėte tam tikrą asmeninę informaciją; pvz.: nurodytumėte savo vardą, pavardę, adresą ir gimimo datą.
- Jie paprašys, kad pateiktumėte tam tikrus dokumentus, kurių pagrindu bus sprendžiama, ar galite būti užregistruotas kaip NHS pacientas. Jei jums reikalingas gydymas ligoninėje, ligoninės personalas taip pat paprašys šių dokumentų.
- **Jei esate atvykęs iš Bulgarijos ar Rumunijos, arba jei nesate iš EEE ar Šveicarijos**, jūsų paprašys parodyti dokumentus, įrodančius, kad dirbate Jungtinėje Karalystėje. Pavyzdžiui:
  - **darbo leidimą;** ir
  - **jei turite darbą,** neseniai darbdavio rašytą laišką arba darbo sutartį, arba pastarojo meto atlyginimo išmokėjimo lapelį
  - **jei verčiatės individualia veikla,** sąskaitas – faktūras arba atsiskaitymo kvitus už atliktą darbą
  - **jei esate neapmokamas savanoris,** laišką iš organizacijos, kurioje dirbate, kuriame būtų paaiškinta, koks yra jūsų savanoriškai dirbamas darbas.
- **Jei atvykote iš bet kurios EEE šalies (išskyrus Bulgariją ir Rumuniją) arba iš Šveicarijos**, NHS darbuotojas paprašys parodyti jūsų Europos sveikatos draudimo kortelę (ESDK) (angliškai - European Health Insurance Card - EHIC).
- Jei neturėsite reikalingų dokumentų, GP poliklinikos darbuotojai gali negalėti užregistruoti jūsų kaip NHS paciento.
- Jei NHS suteiks jums sveikatos priežiūros paslaugas iki tol, kol būsite užregistruotas kaip NHS pacientas, jums gali tekti už jas susimokėti. Taip gali atsitikti, jei jūs, pavyzdžiui, laukiate dokumentų, kurie reikalingi, kad būtumėte užregistruotas kaip NHS pacientas. Jums užsiregistravus, visi jūsų sumokėti pinigai bus grąžinti.

The United Kingdom has special health care arrangements with some countries outside the EEA. If you come from one of those countries, you can get some health care from the NHS when you are in Scotland. For more information, call the NHS inform Helpline on 0800 22 44 88 or ask staff at a GP surgery or hospital.	Jungtinė Karalystė turi specialius susitarimus dėl sveikatos priežiūros su kai kuriomis valstybėmis, esančiomis už EEE ribų. Jei atvykote iš vienos tokių šalių, kol esate Škotijoje, NHS jums teiks kai kurias sveikatos priežiūros paslaugas. Norėdami gauti daugiau informacijos, skambinkite į NHS informacinę liniją - NHS inform Helpline telefonu 0800 22 44 88 arba teiraukitės GP poliklinikoje ar ligoninėje.
When I am registered as an NHS patient, is all health care free? • No. When you are registered as an NHS patient, a lot of your health care will be free. But you will still need to pay for some things – for example, some dental treatment. • The leaflet 'A quick guide to help with health costs' tells you if you can get free treatment or help with health costs. It is available from citizens advice bureaux and Jobcentre Plus offices. You can also find it on the internet (www.scotland.gov.uk/healthcosts).	**Ar užsiregistravus kaip NHS pacientui, visa sveikatos priežiūra bus nemokama?** • Ne. Užsiregistravusiam kaip NHS pacientui asmeniui daug sveikatos priežiūros paslaugų yra teikiamos nemokamai. Tačiau už kai ką reikės mokėti – pvz.: už tam tikrą stomatologinį gydymą. • Lankstinuke 'A quick guide to help with health costs' ('Trumpas vadovas apie tai, kas ir kaip gali padėti apmokėti sveikatos priežiūros išlaidas') yra paaiškinta, ar galima gauti nemokamą gydymą arba dalinę jo kompensaciją. Lankstinuką galima gauti citizens advice bureaux (piliečių konsultaciniame biure) bei Jobcentre Plus (darbo biržos) skyriuose. Jį taip pat galima perskaityti internete (www.scotland.gov.uk/healthcosts).

Can my family get health care from the NHS?

- **If you are registered as an NHS patient, your husband, wife or civil partner, and any of your children who are in Scotland with you, can also get health care from the NHS** . The children must be aged under 16, or under 19 and in full-time education.

  Staff at the GP surgery will ask you to fill in a form for your husband, wife or civil partner and for any children. You may need to show your marriage or civil partnership certificate, and birth certificates for your children.

- **What about other members of my family?**
  - **If you are from the EEA or Switzerland**, members of your family who are not from the EEA can get health care from the NHS if they have been allowed to join you in Scotland. They will need to show a document proving that the UK Government has allowed them to do this – for example, an EEA family permit. For more information about EEA family permits, go to the UK Government website for visa services at www.ukvisas.gov.uk or contact the nearest UK Visa Application Centre.
  - **Members of your family who are not from the EEA or Switzerland may also have a right to get health care from the NHS in Scotland in their own right** – for example, if they have been allowed to come here to work or to study.
  - **Members of your family who are from the EEA or Switzerland** can get health care from the NHS. They must have a EHIC card and they should register with a GP.

Ar NHS gali teikti sveikatos priežiūrą mano šeimai?

- **Jei esate užsiregistravęs kaip NHS pacientas, jūsų vyras, žmona ar civilinis partneris bei visi su jumis Škotijoje esantys vaikai taip pat turi teisę gauti sveikatos paslaugas iš NHS**. Vaikai turi būti ne vyresni nei 16 metų arba ne vyresni nei 19 metų, bei mokytis mokykloje ar studijuoti dieniniame skyriuje.
  GP poliklinikos darbuotojai paprašys jūsų užpildyti anketą savo vyrui, žmonai ar civiliniam partneriui bei visiems vaikams. Jums gali tekti parodyti savo santuokos ar civilinės partnerystės liudijimą bei vaikų gimimo liudijimus.
- **O kaip bus su kitais mano šeimos nariais?**
  - **Jei jūs esate iš EEE arba Šveicarijos**, jūsų šeimos nariai, kurie nėra EEE valstybių piliečiai, gali gauti NHS teikiamą sveikatos priežiūrą, jei jiems buvo leista gyventi su jumis Škotijoje. Jie turės pateikti dokumentą, įrodantį, kad turi JK vyriausybės leidimą – pvz.: EEE šeimos leidimą. Norėdami gauti daugiau informacijos apie EEE šeimos leidimus, apsilankykite JK vyriausybės vizų tarnybos tinklalapyje www.ukvisas.gov.uk arba kreipkitės į artimiausią UK Visa Application Centre (JK vizų išdavimo centrą).
  - **Jūsų šeimos nariai, kurie nėra EEE valstybės ar Šveicarijos piliečiai, turi teisę nepriklausomai nuo jūsų gauti NHS sveikatos priežiūros paslaugas Škotijoje** – pvz.: jei jie yra gavę leidimą atvykti čia dirbti ar studijuoti.
  - **Iš EEE valstybės ar Šveicarijos atvykusiems jūsų šeimos nariams** NHS teiks sveikatos priežiūros paslaugas. Jie privalo turėti Europos sveikatos draudimo kortelę (EHIC) ir būti užsiregistravę pas GP.

What happens if I am not registered as an NHS patient?

- If you are not registered as an NHS patient, you can still get some health care from the NHS.

Services that are free for everyone include:

- emergency care in a hospital (in the accident and emergency department, casualty department or minor injury unit)
- emergency care at a GP surgery
- emergency transport in an ambulance
- sexual health services
- treatment for some infectious diseases and sexually transmitted infections.

- If you need any other health care, and you are not registered as an NHS patient, you will need to pay for it. Staff at the GP surgery or hospital will be able to give you more information about this.

You can get medical insurance to help you with the costs of your care. To find out more about medical insurance, phone the Association of British Insurers on 020 7600 3333 or look on the internet (www.abi.org.uk) and follow the links to Private Medical Insurance in the Consumer Information section.

Kas atsitiks, jei aš neužsiregistruosiu kaip NHS pacientas?

- Net ir neužsiregistravęs kaip NHS pacientas, jūs vis tiek galite gauti kai kurias sveikatos priežiūros paslaugas iš NHS.

Paslaugos, kurios yra visiems teikiamos nemokamai:

- skubi pagalba ligoninėje (ligonių priėmimo ir greitosios medicininės pagalbos (accident and emergency), traumatologiniame (casualty) skyriuose arba nedidelių traumų skyriuje (minor injury unit)
- skubi pagalba GP poliklinikoje
- skubus pervežimas greitosios pagalbos transportu
- lytinės sveikatos priežiūra
- kai kurių infekcinių ligų ir lytiniu būdu plintančių infekcijų gydymas.

- Jei jums reikalingos kitos sveikatos priežiūros paslaugos ir jei nesate užsiregistravęs kaip NHS pacientas, jums reikės už jas susimokėti. Daugiau informacijos galite gauti GP poliklinikoje arba ligoninėje.

Įsigytas sveikatos draudimas gali padengti kai kurias sveikatos priežiūros išlaidas. Norėdami gauti daugiau informacijos apie sveikatos draudimą, skambinkite į Association of British Insurers (Didžiosios Britanijos draudikų asociaciją) 020 7600 3333 arba apsilankykite tinklalapyje (www.abi.org.uk) ir sekite nuorodas į Private Medical insurance (privatų medicinos draudimą) Consumer Information (vartotojų informacijos) puslapyje.

How can I find out more?

- **Phone the NHS inform Helpline on 0800 22 44 88** (textphone 18001 0800 22 44 88) for information about health conditions and services. The NHS helpline can provide an interpreting service.
- **Contact your local citizens advice bureau** for free, confidential, impartial and independent advice about almost anything, including NHS services and your rights. To find your nearest branch, look in your phone book or on Citizens Advice Scotland's website (www.cas.org.uk).

Kur gauti daugiau informacijos?

- **Paskambinus į NHS informacinę liniją - NHS inform Helpline telefonu 0800 22 44 88** (textphone (tekstinis telefonas) 18001 0800 22 44 88), jums bus suteikta informacija apie susirgimus ir teikiamas paslaugas. NHS pagalbos linija gali pasirūpinti vertėju.
- **Susisiekus su savo vietos citizens advice bureau,** jums galės būti suteikta nemokama, konfidenciali, nešališka ir nepriklausoma konsultacija apie praktiškai bet kokius dalykus , tarp jų – apie NHS paslaugas ir jūsų teises. Artimiausią biuro skyrių rasite telefonų knygoje arba Citizens Advice Scotland's (Patarimai piliečiams Škotijoje) tinklalapyje (www.cas.org.uk).

Other factsheets in this series

- Health care for people coming to Scotland to study
- Health care for asylum seekers and refugees in Scotland
- Health care in Scotland for former UK residents now working abroad
- Health care in Scotland for UK passport holders living abroad
- Health care for UK pensioners visiting Scotland
- Health care in Scotland for holidaymakers from overseas.

You can get these factsheets in another language or format from:

- anywhere you get NHS care
- www.nhsinform.co.uk

Kiti šios serijos informaciniai leidiniai

- Health care for people coming to Scotland to study (Atvykusių studijuoti Škotijoje žmonių sveikatos priežiūra)
- Health care for asylum seekers and refugees in Scotland (Prieglobsčio prašytojų ir pabėgėlių sveikatos priežiūra Škotijoje)
- Health care in Scotland for former UK residents now working abroad (Buvusių JK gyventojų, šiuo metu dirbančių užsienyje, sveikatos priežiūra Škotijoje)
- Health care in Scotland for UK passport holders living abroad (Užsienyje gyvenančių JK pasų savininkų sveikatos priežiūra Škotijoje)
- Health care for UK pensioners visiting Scotland (Besilankančių Škotijoje JK pensininkų sveikatos priežiūra)
- Health care in Scotland for holidaymakers from overseas (Atostogaujančių Škotijoje sveikatos priežiūra)

Šiuos informacinius leidinius galima gauti kitomis kalbomis ir kitokiame formate:

- bet kur, kur teikiamos NHS paslaugos
- www.nhsinform.co.uk

- www.hris.org.uk
- the NHS inform Helpline on 0800 22 44 88 (textphone 18001 0800 22 44 88)

- www.hris.org.uk
- paskambinus į NHS informacinę liniją - NHS inform Helpline telefonu 0800 22 44 88 (tekstinis telefonas 18001 0800 22 44 88)

Feeling unwell?

- **Go to a pharmacy** and ask for advice. To find your nearest pharmacy, phone the NHS inform Helpline on 0800 22 44 88 or look on the internet (www.nhs24.com).
- **Visit the NHS 24 website** at www.nhs24.com for health information and advice.
- **Contact the GP surgery** where you are registered. If you need an interpreter, ask the GP surgery to arrange this for you.
- **Phone NHS 24 on 08454 24 24 24** or look on the internet (www.nhs24.com) if the GP surgery where you are registered is closed, or if you are not yet registered as an NHS patient. NHS 24 can provide an interpreting service.

In an emergency (if your condition is very serious), phone 999 and ask for an ambulance.

Blogai jaučiatės?

- **Užeikite į vaistinę** ir paprašykite, kad jums patartų. Norėdami surasti artimiausią vaistinę, paskambinkite į NHS informacinę liniją - NHS inform Helpline telefonu 0800 22 44 88 arba apsilankykite tinklalapyje (www.nhs24.com).
- **Apsilankykite NHS 24 tinklalapyje** www.nhs24.com, kur rasite informacijos ir patarimų sveikatos klausimais.
- **Kreipkitės į GP polikliniką,** kurioje esate užsiregistravęs. Jei jums reikalingas vertėjas, paprašykite, kad GP poliklinika tuo pasirūpintų.
- **Paskambinkite į NHS 24 telefonu 08454 24 24 24** arba apsilankykite tinklalapyje (www.nhs24.com), jei GP poliklinika, kurioje esate užsiregistravęs, uždaryta arba jei dar nesate užsiregistravęs kaip NHS pacientas. NHS 24 gali pasirūpinti vertėju.

Skubiu atveju (jei jūsų būklė labai rimta), skambinkite 999 ir paprašykite, kad sujungtų su greitąja pagalba.

We have tried our best to make sure that the information in this factsheet is correct. However, the factsheet is for guidance only so you should not rely on it as a complete statement of the law. If you are thinking about taking legal action, you should contact a solicitor, a citizens advice bureau or any other advice agency.

Mes padarėme viską, ką galėjome, kad šiame informaciniame leidinyje būtų pateikta teisinga informacija. Tačiau šis leidinys yra skirtas tik jūsų susipažinimui, todėl nereikėtų juo remtis kaip išsamiu teisiniu išdėstymu. Jei galvojate pateikti ieškinį, jums vertėtų kreiptis į advokatą, citizens advice bureau arba kitą konsultacinę agentūrą.

Email ask@hris.org.uk to ask for this information in another language or format.

Jei norite šią informaciją gauti išverstą į kitas kalbas ar kitokioje formoje, atsiųskite el. laišką adresu ask@hris.org.uk

Produced by Health Rights Information Scotland, a project of Consumer Focus Scotland, for the Scottish Government Health Directorates. Version 4 - Produced in October 2011 - Revision date October 2012	Išleido Health Rights Information Scotland (Škotijos Sveikatos teisių informacinė tarnyba), Consumer Focus Scotland (Škotijos vartotojų tarybos) projektas, skirta Scottish Government Health Directorates (Škotijos vyriausybės sveikatos direktoratui). 4oji versija - Išleista 2011 m. spalio mėn. – Peržiūrėjimo data 2012 m. spalio mėn.